

STACY PERALTA – CATHERINE HARDWICKE: DOGTOWN URAI

Az aszfalt hercegei

MARGITHÁZI BEJA

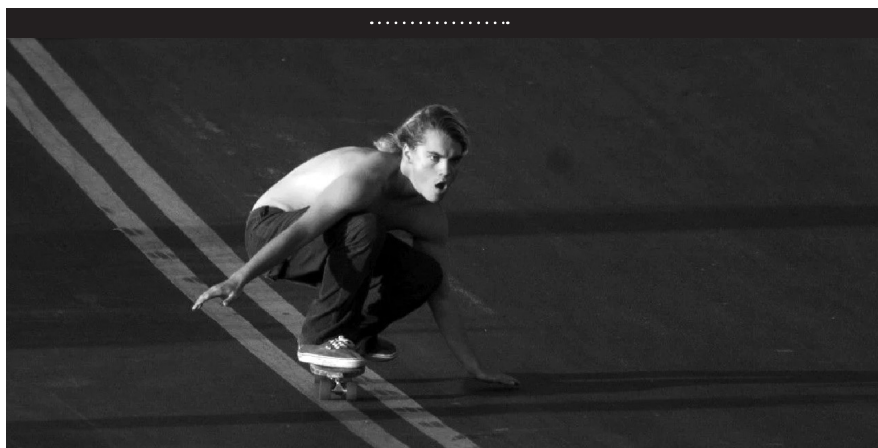
A GÖRDESZKA HŐSKORA KÖLTŐI DOKSIBAN ÉS PRÓZAI JÁTEKFILMBEN ELMESÉLVE.

Ugyis ritkán sikerül valakinek egyszerre korszakos események előidézésében részt venni, és ugyanerről jelentős dokumentumfilmet is készíteni – Stacy Peralta azon kevesek közé tartozik, akiknek mindkettő összejött. Profi szörfősként és többszörös gördeszka-világbajnokként egyik meghatározó alakja volt a hetvenes évek derekán felfutó deszkás mozgalomnak, amelynek kulcsszereplőit 2001-ben terelte össze a *Dogtown and the Z-boys* című dokumentumfilmbe, hogy első kézből idézzék fel egy legendás szubkultúra és stílusforradalom születését. A Sundance-díjas film remekül állja az idő próbáját: mai szemmel is jól szerkesztett, mindvégig sűrű, tömör anyag; egyszerre költői és információdús, amint fejezetről fejezetre lebilincselően bizonyítja, hogy ez az önmagában is érdekes sztori mennyire tipikus amerikai kultúrtörténeti esettanulmány is egyben.

Minden a nyugati parton, a jobb időket megélt Pacific Ocean élmény-park elhagyatott roncsainál kezdődött, melynek vízben rothadó cölöpei között életveszélyes volt szörfözni. Ha elfogytak a

hullámok, vagy beesteledett, az itt csapatokba verődő, zúrós háttérű, gyakran csonka családokból származó tizenéves srácok a szörfmezt polóra, Levi's farmerre és Vans csukákra cserélték, hogy kerek deszkáikkal Dogtown aszfaltján folytassák a száguldást. Belőlük rakta össze néhány helyi vállalkozó a Zephyr-csapatot, melyet később versenyekre is neveztek. A „Z-boys” minden tagja egyedi deszkás stílust dolgozott ki magának, amely egyszerre merített bravúrokat a szörftechnikából, és tette végképp idejétműlttá az ötvenes évektől szerény hobbiként vegetáló, „hivatalos” gördeszkázás manírjait. Peralta filmje nem kisebb célt tűz ki, mint hogy ezt a kártikus fordulatot, a városszéli suhancok esti szórakozásából kinőtt, egész Amerikán végigsöprő, magán a deszkázáson is túlmutató életérzés velejét megragadja, mely egyszerre szól a szabályok felrúgásáról, az önkifejezés szabadságáról, a gravitáció megkísértéséről, és az egyéniség diadaláról. Közelebbről pedig arról a néhány hónapról, amikor a gördeszkázás a semmi-ből hirtelen az előadóművészet rock'n'roll-i magaslatába emel-

„A gravitáció megkísértése”
(Dogtown urai – Emile Hirsch)

kedett, művelői egyik napról a másikra vidéki senkiből istenné váltak, akiket aztán kézről kézre adtak a szponzorok, világhírt és szédítő lehetőségeket kínálva.

A filmnek azért is sikerül mindezt szüggesztíven átadnia, mert mindkét fő forrásanyaga (interjúk és archív anyagok) parádés és részletgazdag. A megszólaltatott, negyvenes-ötvenes egykori Z-fiúk, az őket elindító, eggyel idősebb generáció és a megfigyelő, rajongó kívülállók mind elképesztő nyelvi leleménnyel beszélnek a deszkás manőverekről, reflektálnak saját szerepükre, és definiálják a forradalom lényegét. A fekete-fehérben felvett interjúrészleteket pazar, korabeli amatőr és profi képanyag stilizálja tovább, és Peralta itt nem nyúlhatott mellé: forgatókönyvíró-társa és a produkció látványtervezője az a fotós és újságíró Craig Stecyk, aki annak idején a Z-boys imidzsét Dogtown-ban kitalálta. Stecyk nemcsak arra érzett rá, hogy a deszkázás egy új kultúra és társadalmi szintér, de a korabeli skater-magazinokban publikált, filozófikus hangvételű cikkeivel és szokatlan nézőpontú, művészi fotóival felépítette, ugyanakkor hosszú távon meghatározta a modern deszkás stílust, amit a srácok maguk is tovább finomítottak. Ezt az egész vizuális és információs áramlást, ráadásként, a film okosan válogatott, ütős zenei anyaga (Bowie, Hendrix, Black Sabbath és Led Zeppelin mellett opera-áriát is hallunk) egészíti ki és teszi érzékenyen is pontossá.

A Peralta forgatókönyvéből pár év múlva elkészült *Dogtown urai / Víz és föld urai* (2005) játékfilmes formában meséli újra az indulás eseményeit. Catherine Hardwicke (*Alkonyat*) rendezése nélkülözi ugyan az előző darab feszes és hibátlan eleganciáját, de fontos adalékként, a mocskos hétköznapi prózaiságával egészíti ki a dokumentumfilm költői hangját. Legnagyobb erénye, hogy tapinthatóbbá, életszagúbbá teszi a bandán belüli feszültségeket, és életre kelti azokat a drámai, néha tragikus egyéni sorstörténeteket (Tony Alva, Jay Adams), amelyeket Peralta előző filmje épp csak felvillantott.

DOGTOWN URAI (Lords of Dogtown) – amerikai, 2005. Rendezte: Catherine Hardwicke. Írta: Stacy Peralta. Kép: Elliot Davis. Zene: Mark Mothersbaugh. Szereplők: John Robinson (Stacy), Emile Hirsch (Jay), Rebecca de Mornay (Philaine), Heath Ledger (Skip). Gyártó: Columbia Pictures. Forgalmazó: HBO Go. Szinkronizált. 107 perc.